

Göteborgs universitet
Rektor
Box 100
405 30 GÖTEBORG

Karin Lindfors
BESLUT

2007-10-08
Reg.nr 31-4805-06

Examination och antal tentamenstillfällen vid kurs i kirurgi, Göteborgs universitet

Högskoleverket anser att studenten har rätt till fem tentamenstillfällen i enlighet med kursplanens föreskrifter.

Anmälan

N N har i en anmälan till Högskoleverket den 30 november 2006 klagat på att Göteborgs universitet inte har gett honom möjlighet att fortsätta sina studier på den kurs i kirurgi som han läste höstterminen 2005 och även våren 2006 vid universitetet. I en skrivelse daterad den 8 juni 2006 informerades han om att han blivit underkänd i det avslutande muntliga förhörtet med dess praktiska patientprov. Han är godkänd på kursen i övrigt. Han hade förberett sig noga för tentamen och var inställd på frågor inom vissa områden med koncentration på kirurgi. Examinatorerna uppehöll sig endast tio minuter vid kirurgi. Tentamen kom sedan att handla om andra ämnen än kirurgi. Resterande frågor handlade om fysiologi och mycket kom att handla om blodet. Övriga kursdeltagare fick – med två lärare närvarande – kommentera ett simulerat patientfall, anpassat för en AT-läkare. De befann sig då i ett särskilt rum, utan att några andra var närvarande. Själv fick han undersöka en patient som var under specialistvård på avdelningen. Det blev mycket pressande för honom att göra detta med övriga patienter, två sjuksköterskor och examinatoreer närvarande. Under denna press skulle han ställa diagnos, föreslå åtgärder och medicinering. Dessutom var röntgenbilderna som han fick se mycket små och därför svåra att, med kort varsel, analysera och kommentera på ett korrekt sätt. Han har svårt att befria sig från känslan att det handlat om etnisk diskriminering. I egenskap av läkare från Afghanistan har han uppenbart särbehandlats vid den aktuella examinationen.

Utredning

Högskoleverket har anmodat Göteborgs universitet att yttra sig i ärendet.

Göteborgs universitet yttrande

Göteborgs universitet har genom Sahlgrenska akademien yttrat sig och anför bl.a. följande. Kursen i kirurgi, 20 poäng, som ingår i läkarprogrammet, ges av institutionen för kliniska vetenskaper. Av institutionens yttrande framgår bl.a. följande. Tre utländska läkare, däribland N N gick kursen i kirurgi som fristående kurs. Det framkom senare att N N gått en kurs i kirurgi vid Karolinska institutet men att den avbröts efter två tredjedels tid sedan studierektorn och prefekten bett N N att sluta. De utländska läkarna underkändes på kursen hösten 2005 och erbjöds därför att gå om kursen under våren 2006. Kursledningen var då noga med att de inte skulle få samma placeringar eller träffa samma lärare under våren 2006 som under hösten 2005. Syftet var att de på alla sätt skulle få en ny chans till rättvis och objektiv bedömning. Kursen i kirurgi vid Sahlgrenska akademien markerar tydligt att för kirurgin relevanta förkunskaper (anatomiska, fysiologi etc.) är nödvändiga för att studenterna skall nå kursmålen. Vid kursstarten ges därför ett diagnostiskt förkunskapsprov och sluttentamens skrivning bygger till 20 procent på förkunskaper. Det var tidigt uppenbart att samtliga tre utländska läkare hade synnerliga brister i sina förkunskaper, vilket också påtalades för dem och deras lärare. Tentamensresultaten för de utländska läkarna på kursen hösten 2005 var tyvärr nedslående. Det var tydligt att deras svårigheter i betydande omfattning berodde på bristande förkunskaper. Utan tillräckliga förkunskaper kan man inte tillgodogöra sig praktiken. Detta var anledningen till att kursledningen tog beslutet att begränsa studierna till två kurser och tentamina till två praktikprov. I samråd med de tre läkarna bestämdes att de skulle gå om kursen innan omtentamen. Den avslutande muntliga examinationen skulle för de utländska läkarna bygga på klinisk undersökning och diskussion av ett verkligt patientfall. Då testas teori och praktik integrerat. Detta är en tentamensform som kräver mycket tid och därför inte kan erbjudas alla studenter. Å andra sidan är det så nära verkligheten man kan komma och den leder i regel till en mer avslappnad tentamenssituation. De tre utländska läkarna erbjöds utökad skrivningstid vid omtentamen och godkänthöjningen sänktes på skrivningen så att samtliga skulle få chansen att visa vad de kunde vid det avslutande praktiska patientprovet. Om inte höjningen hade sänkts hade alla tre blivit underkända igen. Nu blev de godkända och fick möjlighet att diskutera problem och lösningar i det avslutande praktiska provet. Vid detta godkändes en av de utländska läkarna.

Sahlgrenska akademien har hänvisat till institutionens yttrande beträffande den form av stöd och uppföljning som N N har fått under pågående kurs och vilka åtgärder som har vidtagits för att bereda honom rimliga förutsättningar för att klara examinationen. Beslutet att begränsa antalet examinationer till två i kombination med att gå om kursen togs efter diskussion med kanslichefen och utbildningschefen vid akademien. Beslutet togs på grund av de stora resurser som på detta sätt togs i anspråk för att möjliggöra för de tre studenterna att klara examinationen. Kostnaden för de kursplatser som erbjuds personer som tre gånger har misslyckats i TULE-provet och som av Socialstyrelsen rekommenderas att komplettera med en eller flera kurser vid någon av de medicinska

fakulteterna i Sverige får den enskilda fakulteten själv bära. Av kursplanen och målbeskrivningen för kursen framgår vikten av att ha kunskaper inom biomedicin för att nå målen för kirurgikursen. Akademin ser inte skäl att ifrågasätta examinatorns val av ämnesområde att fokusera på vid provtillfället. Akademin understryker att N N i sina examinationer har prövats och behandlats på samma sätt som övriga studenter i samma situation och därtill fått något mer stöd än många andra studenter.

Kompletterande yttrande från anmälaren

N N har yttrat sig över Göteborgs universitets yttrande och anfört bl.a. följande. Han tycker inte att han fick någon objektiv och rättvis bedömning vid det muntliga provet i slutet av vårterminen 2006. Sahlgrenska akademin hänvisar till vikten av förkunskaper och att man därför har ett diagnostiskt förkunskapsprov och att slut-tentamens skrivning bygger till 20 procent på förkunskaper men han fick nästan 95 procent frågor under det muntliga provet som handlade om förkunskaper. Betygsgränsen på det skriftliga provet sänktes inte bara för honom och övriga utländska läkare utan för hela studentgruppen om ungefär 70 personer. Vid det första provet hösten 2005 var han mindre än två poäng från godkänt resultat. Han har fått godkänt på hela kursen och godkänts på de skriftliga och praktiska proven om sammanlagt 17 poäng. Det enda som återstår för honom för att kunna bli läkare i Sverige är 3 poäng i det muntliga provet. Sahlgrenska akademin säger att de arbetar för att få ut de utländska läkarna i arbetslivet men då borde de också få möjlighet att göra om det muntliga provet. Det är orimligt att bara erbjuda två tillfällen. Han har läst en sjuårig läkarutbildning i Ryssland och har nu sedan 1997 arbetat för att bli behörig att arbeta i Sverige.

Gällande bestämmelser

Av 6 kap. 6 och 7 §§ högskoleförordningen (1993:100, i dess lydelse före den 1 januari 2007) framgår att för kurs inom grundläggande högskoleutbildning ska det finnas en kursplan. I kursplanen ska anges bl.a. om antalet tillfällen för prov eller praktik eller motsvarande utbildningsperioder för att bli godkänd är begränsat.

Enligt 6 kap 11 a § högskoleförordningen ska en högskola om den begränsar det antal tillfällen som en student får genomgå prov för att få godkänt resultat på en kurs eller del av kurs, bestämma antalet tillfällen till minst fem. Om godkänt resultat på en kurs eller del av kurs förutsätter att studenten genomgått praktik eller motsvarande utbildning med godkänt resultat, ska antalet praktik- eller motsvarande utbildningsperioder bestämmas till minst två.

De ovan redovisade lagrummen har för utbildningar som påbörjas efter den 1 juli 2007 sin motsvarighet i 6 kap. 14, 15 och 21 §§ högskoleförordningen.

Av regelsamlingen för studier vid Göteborgs universitet framgår under punkten sju att fakultetsnämnd/motsvarande får besluta om begränsning av antalet tillhandahållna

examinations- respektive praktiktillfällen för godkänt betyg utifrån kostnads- och/eller resursmässiga skäl. Om beslut föreligger om begränsning av antalet tillhandahållna examinationstillfällen för godkänt betyg, får det inte innebära att mindre än fem examinationstillfällen tillhandahålls. Vid praktik ska minst två tillfällen tillhandahållas.

Av kursplanen för kursen kirurgi, 20 poäng, fastställd den 5 juli 2005, som Göteborgs universitet redovisat i ärendet, framgår att antalet tillfällen att genomgå prov (tentamen) på kursen begränsats till högst fem.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket har till uppgift att utöva tillsyn inom sitt verksamhetsområde. Verket kan inte pröva examinatorns beslut om examination. Verket kan däremot granska formerna för examinationen i enlighet med de bestämmelser som styr förfarandet vid examinationer.

Av kursplanen för kursen kirurgi framgår att examinationen omfattar skriftlig tentamen, praktisk tentamen och muntlig tentamen. Godkänd skriftlig tentamen krävs för att få göra muntlig tentamen.

Enligt de ovan redovisade bestämmelserna i högskoleförordningen finns det möjlighet för lärosätena att begränsa antalet tillfällen för prov och praktik. Dessa regler har Göteborgs universitet hänvisat till i sin egen regelsamling. Av högskoleförordningens bestämmelser framgår att sådana begränsningar ska anges i kursplanerna. Av kursplanen för kirurgi framgår också att antalet tentamenstillfällen är begränsat till fem.

Av utredningen i det aktuella ärendet framgår att N N följt kursen i kirurgi som fristående kurs för att kunna få legitimation som läkare i Sverige. Han genomförde kursen under hösten 2005 men fick inte godkänt resultat på den skriftliga tentamen som är det första av de tre proven på kursen. Han fick då inte göra den muntliga tentamen. Som en stödåtgärd erbjöds han att gå om kursen under våren 2006. Då godkändes han på den skriftliga tentamen och det praktiska provet och fick då chans att göra den muntliga tentamen som han dock underkändes på. Universitetet har därefter meddelat honom att han därmed inte skulle få fler tillfällen att göra provet.

Göteborgs universitet har motiverat sitt beslut med att det är mycket resurs- och kostnadskrävande att ge dessa muntliga examinationer. Universitetet har hänvisat till möjligheten att begränsa antalet praktiktillfällen eller motsvarande till två i universitetets centrala regler. Universitetet tycks bygga sitt resonemang på att den muntliga tentamen är att jämföra med praktik eftersom det är fråga om en praktisk bedömning av en patient. Det kan enligt Högskoleverkets mening ifrågasättas om det muntliga provet är att jämföra med en utbildningsperiod som motsvarar praktik. Oavsett hur det förhåller sig med den saken har universitetet inte gjort någon särskild begränsning av antalet

praktiktillfällen i kursplanen för kursen i kirurgi. Av kursplanen framgår endast att antalet tentamenstillfällen är begränsat till fem. Det saknas därför stöd för att begränsa N Ns och andra studenters möjlighet att göra provet färre än fem gånger.

N N har rent faktiskt bara erbjudits ett tillfälle att göra det muntliga provet, nämligen då han underkändes våren 2006. När han studerade hösten 2005 gavs han ingen möjlighet i enlighet med kursplanens krav eftersom han inte hade klarat det skriftliga provet på kursen vid det tillfället. Bara att han genomförde kursen kan inte anses innebära att han även har förbrukat ett tillfälle att tentera.

Göteborgs universitet kan inte undgå kritik för att, i strid mot kursplanen, ha begränsat N Ns rätt att genomgå prov till två tillfällen. Högskoleverket förutsätter att N N bereds tillfälle att genomföra den muntliga tentamen i enlighet med kursplanens föreskrifter.

N N har även gjort gällande att han är diskriminerad men han har inte närmare utvecklat sin anmälan i denna del. Upplyningsvis kan nämnas att lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan har till ändamål att på högskoleområdet främja lika rättigheter för studenter och sökande och att motverka diskriminering bland annat på grund av etnisk tillhörighet. Tillsyn över att lagen följs utövas på detta område av Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO).

Med dessa besked avslutar Högskoleverket ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av chefsjuristen Eva Westberg i närvaro av verksjuristen Mikael Herjevik efter föredragning av verksjuristen Karin Lindfors.

Eva Westberg

Karin Lindfors

Kopia för kännedom till

N N

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)